

ČESKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavního soudu

Ústavní soud rozhodl dne 6. března 2012 v senátu složeném z předsedy Vojena Güttlera a soudců Františka Duchoně a Elišky Wagnerové (soudce zpravodaj) ve věci ústavní stížnosti stěžovatele **M.M.**, zastoupeného Mgr. Danielem Tetzelm, advokátem se sídlem Vápencová 569/13, 147 00 Praha 4, proti usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 25. 11. 2010 č.j. 32 Cdo 3413/2009-201, rozsudku Vrchního soudu v Praze ze dne 24. 3. 2009 č.j. 3 Cmo 355/2008-172 a rozsudku Krajského soudu v Praze ze dne 26. 5. 2008 č.j. 45 Cm 112/2007-130, se souhlasem účastníků řízení bez ústního jednání,

t a k t o :

I. Usnesením Nejvyššího soudu ČR ze dne 25. 11. 2010 č.j. 32 Cdo 3413/2009-201 a rozsudkem Vrchního soudu v Praze ze dne 24. 3. 2009 č.j. 3 Cmo 355/2008-172 bylo porušeno základní právo stěžovatele na svobodné vyjádření názoru garantované čl. 17 odst. 2 Listiny základních práv a svobod.

II. Proto se tato rozhodnutí r u š í .

III. Ve zbývajících částech se ústavní stížnost o d m í t á.

O d ů v o d n ě n í :

I.

1. Ústavní stížností podanou dne 20. 3. 2011 se stěžovatel domáhal zrušení výše uvedených rozhodnutí, neboť měl za to, že jimi byla porušena jeho ústavně zaručená práva zakotvená v čl. 17 odst. 2 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“) a čl. 10 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „Úmluva“).

2. Ústavní stížnost je přípustná [§ 75 odst. 1 a contrario zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o Ústavním soudu“)], byla podána včas a splňuje i ostatní náležitosti vyžadované zákonem [§ 30 odst. 1, § 72 odst. 1 písm. a) zákona o Ústavním soudu].

3. Stěžovatel v ústavní stížnosti namítal, že náleží Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 367/03, který stěžovatel též obsáhle citoval, je plně aplikovatelný i na daný případ, v němž došlo ke střetu svobody projevu s právem žalobkyně zakotveným v čl. 26 Listiny. Obecné soudy považovaly inkriminované výroky stěžovatele [v pořadí Křížový výslech dne 29. 12. 2006 stěžovatel na dotaz moderátora: „*Mimochodem, co soudíte o tom, že K.B. má nahradit H.V. v muzikálu? Je to stejná kategorie?*“ uvedl: „*A tak to se vůbec nedá srovnat. To je jako, když budete srovnávat Mercedes a Trabant. To je nesrovnatelný.*“ A k otázce účinkování K.B.

v muzikálu Hello Dolly uváděném na Nové scéně v Bratislavě stěžovatel uvedl: „*I když se K.B. stavěla, že přijde muzikál zachránit, opak se bohužel stal pravdou...*“, a na reakci moderátora „*vlastně ho potopila*“, pak dodal: „*vlastně ho potopila tímhle způsobem.*“] nikoli za hodnotící soudy, ale za skutková tvrzení. Vyslovování názorových soudů přitom principiálně požívá ústavní ochrany. Otázku, zda jsou inkriminovaná prohlášení stěžovatele tvrzením skutečnosti nebo hodnotícím soudem, ovšem nelze dovozovat jen z jedné konkrétní izolované věty, jak učinily obecné soudy. Podle stěžovatele je zřejmé, že jeho výroky nejsou v kontextu celého pořadu tvrzením skutečností, ale hodnotovým soudem. Pokud obecné soudy požadovaly prokázání tohoto hodnotového soudu, postupovaly protiústavně a porušily výše zmiňované články Listiny a Úmluvy. Stěžovatel v ústavní stížnosti dále dodal, že jejím předmětem není právní závěr obecných soudů, podle něhož má být stěžovatel v soutěžním vztahu k vedlejší účastníci. Byť s tímto názorem nesouhlasí, má stěžovatel za to, že i pokud by měl platit tento postulát přijatý obecnými soudy, musí být korigován svobodou projevu. Média podle stěžovatele často z důvodů získání pozornosti používají nadsázku, polemiku, někdy i emotivní či šokující výrazivo. V daném případě byl jistě příměr „*Trabanta a Mercedesu*“ pouze a jediné nadsázkou, která měla vyjádřit hodnocení stěžovatele. Ten k dotazu moderátora předsilvestrovského pořadu položil otázku, co soudí o K.B. a o H.V., jestli je to stejná kategorie. Pakliže na takto položenou otázku odpověděl příměrem v odlehčeném duchu, nemůže se jednat o tvrzení. S ohledem na celý kontext pořadu, který má posluchače především pobavit, nemohl stěžovatel naplnit ani skutkovou podstatu nekalé soutěže. Proto stěžovatel uzavřel, že obecné soudy svým postupem a rozhodnutími nerespektovaly jeho ústavně zaručené právo na svobodný projev.

4. K výzvě Ústavního soudu se k ústavní stížnosti vyjádřil Krajský soud v Praze a Vrchní soud v Praze. Krajský soud, zastoupený soudkyní Mgr. Šárkou Hájkovou, ve svém vyjádření plně odkázal na závěry obsažené v rozsudku krajského soudu. Vrchní soud v Praze, zastoupený předsedou senátu 3 Cmo JUDr. Jiřím Mackem, ve svém vyjádření uvedl, že námitky stěžovatele nejsou důvodné. Pro úvahu, zda jednání konkrétního subjektu je jednáním v hospodářské soutěži, není rozhodné, zda jde o přímé soutěžitele, nýbrž to, zda jednání bylo motivováno soutěžním záměrem, a nikoliv záměrem jiným. Odvolací soud dále odůvodnil svůj závěr o tom, že vytýkané jednání stěžovatele, manžela paní H.V. (přímé soutěžitelky žalobkyně) a obecné známého jako jejího manažera (s tím, že takto byl i v pořadu Křížový výslech, v němž inkriminované výroky na adresu žalobkyně pronesl, představen), bylo motivováno soutěžním záměrem, neboť bylo způsobilé ovlivnit hospodářskou soutěž mezi žalobkyní a H.V.. Odvolací soud podrobně odůvodnil i svůj závěr, že stěžovatelem učiněné výroky na adresu žalobkyně s přihlédnutím k jejich obsahu nelze považovat za přípustné hodnotící soudy, ale za skutková tvrzení, přičemž jde o tvrzení, která jsou způsobilá žalobkyni poškodit a také žalobkyni poškodily. Těmito tvrzeními proto stěžovatel vybočil z rámce zaručené svobody a nepřiměřeně zasáhl do práva žalobkyně na nerušený výkon podnikatelské činnosti. Vrchní soud odkázal i na nález Ústavního soudu sp. zn. IV. ÚS 154/97, podle něhož i v případě hodnotícího soudu je nutné zkoumat, zda se zakládá na pravdivé informaci, zda forma jeho veřejné prezentace je přiměřená a zda jím učiněný zásah do práv druhého je nevyhnutelným průvodním jevem výkonu kritiky. Odvolací soud při svém rozhodování vzal náležitý zřetel i na ústavněprávní povahu věci, neboť v souladu s judikaturou Ústavního soudu (nález sp. zn. IV. ÚS 146/04) zvažoval, zda jednomu právu nebyla nedůvodně dána přednost před právem druhým, přihlédl k okolnostem případu a dospěl k závěru, že výroky stěžovatele dosahují takové intenzity, že zasahují do práva žalobkyně podnikat podle čl. 26 Listiny a vybočily z mezí ústavně zaručeného práva

stěžovatele na svobodu projevu podle čl. 17 Listiny. Vedlejší účastnice se k ústavní stížnosti nevyjádřila, a tak dala najevo, že se vzdává postavení vedlejšího účastníka.

II.

5. Ústavní soud si k posouzení námitek a tvrzení stěžovatele vyžádal spis Krajského soudu v Praze sp. zn. 45 Cm 112/2007, z něhož zjistil následující skutečnosti:

6. Dne 22. 1. 2007 podala žalobkyně K.B. (dále jen „žalobkyně“) žalobu o omluvu a o zaplacení částky 500.000,- Kč proti stěžovateli (č.l. 1nn.). Podle žalobkyně se se stěžovatelem nacházejí ve vztahu soutěžitelů, oba totiž působí na stejném trhu a zabývají se činností se stejným dopadem na trhu hudebního průmyslu. Proto má stěžovatel přímý finanční zájem na vytěsnění žalobkyně z trhu. Inkriminované výroky pronesl na celostátní a jedné z nejoblíbenějších rozhlasových stanic. Jeho výroky následně převzala a otiskla celostátní tištěná média jako Blesk (č.l. 22n.) a další internetové deníky (č.l. 24nn.). Uvedená tvrzení byla ovšem nepravdivá a poškodila odbornou pověst žalobkyně. Ta odmítá, že by stažení muzikálu mělo důvod v tom, že jej měla „potopit“. Tisková mluvčí Nové scény v Bratislavě přitom pro tisk výslovně prohlásila, že *„derniéra představení je normální proces. Představení si svoje odžilo a je na čase ho stáhnout. Určitě to není pro to, že by mu účinkování K.B. uškodilo. Právě naopak. Od reakcí českého bulváru se divadlo distancuje.“* Podle žalobkyně se stěžovatel dopustil porušení generální klauzule nekalosoutěžního jednání. Je zcela nestandardní se takto nepravdivě vyjadřovat o jiných soutěžitelích a snižovat jejich odbornost. Přirovnání k trabantu je navíc hrubě urážející. Stěžovatel se takto vědomě snaží neoprávněně vytvořit špatný dojem u laické a odborné veřejnosti. Výsledkem jeho jednání je porušení svobodné soutěže, tj. ovlivnění spotřebitelů průmyslu, trhu kultury a zábavy a tím i k negaci soutěže (klamavá reklama). Jeho výroky byla snížena důstojnost žalobkyně, její dobrá pověst a profesní kvalita. Byla jí způsobena nemajetková újma spočívající ve snížení cti a důstojnosti. Lze přitom předpokládat i vznik majetkové újmy. V návaznosti na negativní hodnocení manažera totiž přijde o výdělky, které by jinak realizovala. Přitěžující je rovněž skutečnost, že se stěžovatel o ní hrubě vyjadřoval zrovna ohledně jejího působení v muzikálu, ve kterém vystřídala v hlavní roli právě jeho klientku a manželku. Jednání stěžovatele bylo vedeno snahou o zlepšení své obchodní pozice i pozice jeho manželky. Kromě generální klauzule dané výroky představují též klamavou reklamu a zlehčování. Stěžovatel též zasáhl do práva žalobkyně na ochranu osobnosti. Proto navrhla, aby do jednoho měsíce od právní moci rozsudku zajistil na vlastní náklady uveřejnění omluvy v rozhlasové stanici Frekvence 1, v deníku Blesk a na internetovém deníku iDnes a zaplatil jí jako peněžité zadostiučinění předmětnou částku (č.l. 9).

7. Dne 20. 3. 2007 byla jako další účastník na straně žalovaného připuštěna Agentura MM Praha, s.r.o. (č.l. 46). Dne 25. 7. 2007 byla k samostatnému řízení vyloučena žaloba o nárocích vyplývajících z ochrany osobnosti (č.l. 49). Dne 8. 10. 2007 se k žalobě vyjádřili žalovaní (č.l. 64nn.), podle nichž stěžovatel nebyl nikdy ve vztahu k žalobkyni soutěžitelem. Tím ve smyslu ObchZ není statutární orgán či jeho člen. Ustanovení, kterých se žalobkyně domáhá, nedopadají na pomocné osoby, ale jen na soutěžitele. Stěžovatel dále zdůraznil zejména své ústavně garantované právo na svobodu projevu. Má nejen právo učinit si vlastní úsudek o žalobkyni a její činnosti, ale má právo i své názory svobodně veřejně projevovat. Jelikož stěžovatel není v soutěžním vztahu k žalobkyni, nelze jeho výroky hodnotit pravidly, jež upravují hospodářskou soutěž. Stěžovatel má právo na projev, kterým hodnotí žalobkyni a její činnost. Ta je naopak povinna strpět kritiku své osobnosti, pakliže je věcná a přiměřená. Stěžovatel v inkriminovaném rozhlasovém rozhovoru neuvedl na adresu žalobkyně žádné

tvrzení, ale jen hodnotící soud. Rozhovory v Křížovém výsledku jsou navíc zábavným pořadem. Výroky pozvaných osobností mají posluchače zejména pobavit a tito je jistě nevnímají jako publicistická fakta. Jelikož je žalobkyně osobou veřejně známou, je povinna větší míře tolerance k negativním postojům či hodnocením (srov. sp. zn. III. ÚS 11/04). K vyjádření žalovaných se dne 26. 10. 2007 vyjádřila žalobkyně (č.l. 76nn.). K pasivní legitimaci stěžovatele uvedla, že je jako rušitel pasivně legitimován. Do uvedeného pořadu byl pozván jako producent a manažer, přičemž se v něm vyjadřoval k obchodním nabídkám své manželky, podrobně komentoval spory, které vede, a uváděl informace o vydávání CD a DVD či o prodejnosti hudebních nosičů. Nepravdivé napadání žalobkyně pro ni představuje přímou konkurenci. Ke stěžovatelem namítané svobodě projevu uvedla, že opomenul odst. 4 čl. 17 Listiny, podle nichž lze svobodu projevu mj. omezit zákonem, tj. zde zákonnou úpravou ochrany osobnosti a nekalé soutěže. Žalovaní se v pořadu vyjadřovali nikoliv jako soukromé osoby, ale jako manažeři a producenti osob, které žalobkyni v hospodářské soutěži konkurují. Činili tak s cílem poškodit žalobkyni a získat výhodu pro své klienty. Dne 12. 12. 2007 podali žalovaní stanovisko k podání žalobkyně (č.l. 87nn.), v němž uvedli, že stěžovatel není v soutěžním postavení se žalobkyní. Žalobkyně také neprokázala, že by překročil meze přípustné kritiky.

8. Dne 25. 2. 2008 byl návrh žalobkyně na spojení věcí u zdejšího soudu zamítnut (č.l. 94). Téhož dne bylo přistoupeno k výsledku účastníků řízení, a to:

a) žalobkyně K.B. (č.l. 96n.), podle níž atak stěžovatele v předmětném pořadu nebyl náhodný a měl přímý vztah s konfliktem vyvolaným muzikálem Hello Dolly. Navazující reakci tisku vnímá jako negativní zásah do své profese a uměleckých kvalit. V případě koncertů subjektivně pocítovala jistý pokles o svou osobu. Není obvyklé, aby v umělecké branži docházelo k veřejnému hodnocení úspěchu či neúspěchu profesního kolegy. Vyjádření stěžovatele vnímá jako konkurenční boj, a to v souvislosti s uměleckým zastupováním jeho manželky. V říjnu či listopadu roku 2006 jí stěžovatel řekl, že se postará, aby muzikál Hello Dolly byl stažen. V září roku 2007 na tiskové konferenci uvedla, že problémy se stažením jí byly způsobeny stěžovatelem. Velice se jí dotklo přirovnání pronesené stěžovatelem a vnímá je jako příkoří do své umělecké činnosti. V souvislosti s tímto pořadem skončil také zájem o její angažmá jako Angeliky od českého divadla Broadway.

b) stěžovatele, který při výsledku uvedl (č.l. 98n.), že netvrdil, že se postará o to, aby byl muzikál stažen. Naopak žalobkyni radil a upozorňoval ji na možné právní problémy. Jeho výrok v pořadu Křížový výsledek je třeba vnímat jako názor, přičemž nechtěl nikoho urazit. Přirovnáním chtěl vyjádřit to, že dané osoby nesnesou srovnání. V tomto pořadu vystupoval jako fyzická osoba, nikoliv jako agentura nebo firma. Jde o zábavný pořad, v němž se s nadsázkou počítá. Nezaregistroval, že by předmětný výrok nějak žalobkyni v umělecké branži poškodil. Pokud jde o odmítnutí role Angeliky, měly zatím být hvězdné manýry žalobkyně. Do pořadu Křížový výsledek přišel stěžovatel jako soukromá osoba, i když je možné, že byl představen jako producent, manažer a manžel H.V..

9. Dne 14. 4. 2008 bylo přistoupeno k výsledku svědků, a to:

a) J.A. (č.l. 106n.), podle něhož se bulvár většinou nevyjadřuje k uměleckým kvalitám, ale spíše jsou v něm probírány momenty ze života umělců. Není též obvyklé, aby se jednotliví výkonní umělci porovnávali či takového informace o svých konkurentech sdělovali. Použití předmětného výroku může představovat citelný zásah do image a pověsti člověka. Svědek se též dozvěděl z doslechu, že při realizaci muzikálu Hello Dolly došlo ke konfliktu žalobkyně s H.V. a pravděpodobně i ke konfliktu manažerů. Podle jeho zkušeností může mít předmětný výrok dopad na konání desítek nebo stovek organizátorů. Výroky v podobných pořadech je

možno chápat jako nadsázku, v některých případech ovšem mohou být užity jako prostředek jak druhému člověku ublížit.

b) Z.B. (č.l. 108n.), který výrok stěžovatele pokládá za nevkusný, ba za drzost. Bulvár většinou míří na rodinu, vztahy, nikoliv na znevažování profese. To přitom může mít vliv na dopad zájmu sponzorů. Předmětné výroky mohly žalobkyni poškodit. Vyjádření stěžovatele považuje za exces z určitých ustálených vztahů panujících mezi umělci.

c) P.N. (č.l. 109n.), podle něhož je mediální obraz umělce velmi důležitý, přičemž některé výroky by mohly být interpretovány tak, že by nezkušený divák mohl nedokázat rozpoznat nadsázku od pravdy. To by mohlo mít vliv na jeho nezájem chodit na představení nepříznivě medializované osoby. Inkriminovaný výrok byl za hranicí nadsázky a byl schopen poškodit. Jelikož obě dvě ženy byly angažovány v rolích muzikálu Miss Saigon, musel si být stěžovatel vědom závažnosti učiněného výroku.

d) P.K. (č.l. 110n.), který uvedl, že se dne 15. 12. 2006 sešel v prostorách Café Barock se stěžovatelem, který mu řekl, že vidí problém v obsazení žalobkyně do role v nové scéně divadla v Bratislavě s tím, že tímto obsazením zkazila kšeft H.V.. Stěžovatel jej proto požádal, aby žalobkyni nějak zpacifikoval. Prohlásil též, že ke zničení žalobkyně disponuje mediálními prostředky, konkrétně deníkem AHA. Proto svědek považoval výrok v pořadu Křížový výsledek za logický důsledek špatných vztahů. Výrok byl medializován, a tak představuje zásah do profesionálních kvalit žalobkyně s dopadem na veřejnost. Bulvár navíc směřuje do rodiny a intimních vztahů; striktně je oddělena záležitost profesionálních hledisek. Předmětný výrok mohl mít negativní dopad na finanční stránku. Svědek dále od šéfa odboru na Ministerstvu kultury SR slyšel, že stěžovatel na něm dělal dusno, a to z důvodu angažmá žalobkyně v uvedeném muzikálu.

e) J.J. (č.l. 112n.), podle níž je výrok stěžovatele v umělecké branži něčím absolutně atypickým a nepřijatelným, neboť souvisí s výkonem pracovní činnosti a míří do možnosti pracovního uplatnění člověka. Může přitom s sebou přinést negativní dopady. Problematický je zvláště proto, že by pronesen agentem osoby.

f) D.B. (č.l. 113n.), bývalé p.r. manažerky ve slovenské Nové scéně, podle níž se žalobkyně zhostila role velmi dobře a ohlas na ni byl pozitivní. Důvody ukončení spolupráce s žalobkyní byly veskrze právní

g) V.H. (č.l. 114n.), bývalé ředitelky Nové scény Bratislavského divadla, která žalobkyni požádala o alternaci role, kterou do té doby hrála H.V.. Tlak na svou osobu pocítila v listopadu 2006, kdy měl stěžovatel prohlásit, že zařídí její odvolání z postu ředitele. Zhruba dva týdny po tomto mediálním vyjádření byla odvolána. V lednu 2007 byl muzikál stažen, byť žalobkyně odváděla výborné profesionální výkony a představení byla komerčně úspěšná. Podle svědkyně byl výrok stěžovatele za hranicí slušnosti, mohl poškodit, neboť mířil na profesní stránku, na niž se v bulváru neútočí. Žalobkyně nic nepotopila, šlo o lež, neboť muzikál měl zajímavé tržby a šlo očekávat jeho reprízování. Ze strany vedení bylo stažení muzikálu zcela jednostranný krok.

h) A.H. (č.l. 115n.), který uvedl, že srovnání považuje za nepřipadné, nad rámec zvyklostí panujících v umělecké branži, snižující umělecké kvality dotčené osoby. Vystoupení žalobkyně měla ohlas, hlediště bylo vždy plné. Stažení muzikálu bylo předčasné. V případě srovnání hereckých kvalit nesahá H.V. žalobkyni ani po kotníky. Svědek se vyjádřil i k souvislostem odchodu H.V.

i) B.K. (č.l. 117n.), který uvedl, že se předmětný výrok vymyká tomu, co obvykle bulvár prezentuje. Účinkování žalobkyně v muzikálu lze hodnotit jako úspěšné. Stěžovatelův výrok, že žalobkyně muzikál potopila, byl naprostou lží.

Ve spise je dále založeno písemné svědectví A.G., která pracovala v Nové scéně jako vedoucí prodeje vstupenek. Svědkyně dosvědčila, že počet přestavení po nástupu žalobkyně neklesl, ale klienti si žádali alternaci a účinkování žalobkyně (č.l. 121).

10. Rozsudkem Krajského soudu v Praze ze dne 26. 5. 2008 č.j. 45 Cm 112/2007-130 byla žaloba ve vztahu k druhému žalovanému zamítnuta. Stěžovatel byl ale povinen do jednoho měsíce od právní moci rozsudku zajistit na vlastní náklady uveřejnění omluvy, a to na rozhlasové stanici Frekvence 1, v deníku Blesk a na internetovém deníku iDnes v tomto znění: „*Omlouvám se paní K.B. za to, že jsem se dne 29. 12. 2006 v pořadu Křížový výslech na Frekvenci 1 bez toho, aniž bych jí kdy slyšel zpívat vyjádřil tak, že zpěv paní K.B. není kvalitní a omlouvám se i za svá nevhodná přirovnání pronesená v tomto směru. Dále se omlouvám taktéž za to, že jsem v uvedeném pořadu nepravdivě prohlásil, že paní K.B. potopila muzikál uváděný na Slovensku. M.M.*“ Žaloba v části, ve které se žalobkyně domáhala zaplacení peněžitého zadostiučinění ve výši 500.000,- Kč, byla zamítnuta. Krajský soud dospěl k závěru, že žalobkyně a stěžovatel podnikají ve stejném, resp. příbuzném předmětu podnikání, a proto jsou vzájemnými konkurenty a vztah mezi nimi je vztahem soutěžním. Stěžovatel je laickou i odbornou veřejností vnímán jako osoba neodmyslitelně spjatá s H.V., a to nejen jako její manžel, ale především i jako její manažer. Takto byl představen v inkriminovaném pořadu a v této roli rovněž odpovídal na otázky moderátora. Dané otázky směřovaly jak na soukromí, tak na profesní činnost H.V. Při úvaze, zda jednání konkrétního subjektu je jednáním v hospodářské soutěži, není rozhodné, že jde o podnikatele, nýbrž to, zda šlo o jednání uskutečněné za účelem soutěžního záměru, a nikoliv záměru jiného (rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 29 Odo 106/2001). Svoboda projevu není a v demokratické společnosti ani nemůže být neomezená, ale naopak každý si musí být vědom toho, že tato svoboda neznamena, že si může, bez jakéhokoliv postihu, říkat, co se mu líbí. Tam, kde začíná právo jednoho, je i právo druhého. Právo každého je omezeno, jednak stejnými právy druhých osob, jednak právy jinými, zde zákonem stanovenými, zejména, jde-li o opatření v demokratické společnosti nezbytná pro ochranu práv a svobod druhých. Omezením práva žalovaného je v daném případě právě zákonem stanovené právo – ochrana nekalé soutěže, resp. zákaz nekalé soutěže. Stěžovatel se inkriminovanými výroky dopustil jednání, které je v rozporu s dobrými mravy soutěže a je způsobilé přivodit újmu jiným soutěžitelům, tj. žalobkyni, což uvedli všichni svědci. Výsledky svědků B., H., H. a K. bylo rovněž prokázáno, že výroky stěžovatele stran potopení muzikálu byly zcela nepravdivé. Jednáním v hospodářské soutěži, které v rozporu s dobrými mravy soutěže a je způsobilé přivodit újmu jiným soutěžitelům, je i verbální výrok o profesi žalobkyně (srov. rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. Rv I 3181/37). Ústavní soud navíc shledal oprávněnou jen takovou kritiku, která je přiměřená, vychází z pravdivých podkladů a nevybočuje z hranic nutných k dosažení svého účelu. Kritika stěžovatele ovšem nevycházela z pravdivých podkladů a vybočila z nutných hranic. Soud přitom přihlédl k tomu, že stěžovatel svou kritiku pronesl v postavení soutěžitele. Byť se v umělecké branži pracuje s určitou nadsázkou, jež je obecně přípustná, tato se nesmí dotýkat zájmů jiných soutěžitelů, kteří by jejím užitím byli v soutěži ohroženi. Stěžovatel naplnil jak generální skutkovou podstatu nekalé soutěže, tak skutkovou podstatu zlehčování. Proto krajský soud návrhu žalobkyně vyhověl a přiznal jí právo na uveřejnění omluvy. K nároku na přiznání zadostiučinění krajský soud uvedl, že k nápravě újmy postačí nepeněžitá forma, neboť se nejednalo o zásah takové intenzity, který by žalobkyni výrazně poškodil, či pro ni znamenal nějakou finanční újmu, kterou by bylo nutné odčinit peněžní částkou.

11. Ve svém odvolání (č.l. 141nn.) stěžovatel uvedl, že ve vztahu k žalobkyni není soutěžitelem. Má právo o ní pronášet uměleckou kritiku. Odkázal dále na rozhodnutí Krajského soudu v Praze (sp. zn. 36 C 72/2005), podle nichž je výrok, že někdo neumí zpívat či hrát, výrokem estetickým, nikoliv etickým. Estetické závěry a umělecká hodnocení jsou přitom ničím neomezenou a zřejmě neomezitelnou součástí svobody projevu. Estetické výroky přitom nemohou porušit právo žalobkyně na ochranu před nekalou soutěží. Stěžovatel se též domníval, že na adresu žalobkyně neuvedl žádná skutková tvrzení. Pronesená kritika byla obsahem i formou v rámci přiměřenosti pořadu, přičemž jde o zábavný pořad nesoucí se v poněkud odlehčeném duchu. Ve svém vyjádření žalobkyně podrobně odmítla argumenty stěžovatele (č.l. 152nn.). Zejména se zabývala otázkou existence soutěžního vztahu žalobkyně s H.V. Upozornila, že se stěžovatel nevyjadřoval pouze k pěveckým kvalitám, ale k muzikálovému působení žalobkyně. Nelze podle jejího názoru považovat inkriminované výroky za kritiku či hodnotící soudy, ale naopak za snahu prezentovat uvedené nepravdivé informace jako fakta s cílem poškodit profesní pověst žalobkyně.

12. Vrchní soud v Praze rozsudek soudu I. stupně ve znění opravného usnesení rozsudkem ze dne 24. 3. 2009 č.j. 3 Cmo 355/2008-172 potvrdil. Podle názoru vrchního soudu bylo mezi stěžovatelem a žalobkyní postavení v hospodářské soutěži. Rozhodné je přitom s ohledem na judikaturu Nejvyššího soudu to, zda jednání bylo motivováno soutěžním záměrem, a nikoliv záměrem jiným. V řízení bylo prokázáno, že stěžovatel byl do rozhlasového pořadu pozván nikoli jako občan M.M., ale jako manažer H.V. Takto byl také veřejností vnímán jako osoba pohybující se ve shodné části trhu jako žalobkyně, v oblasti nabídek zábavných kulturních produkcí. Výroky byly proneseny v souvislosti s účinkováním žalobkyně v muzikálech. H.V. v nich přitom byla přímou konkurentkou. Soutěžní motiv jednání stěžovatele je právě s ohledem na tuto skutečnost dán. Žalobkyně působí jako herečka, zpěvačka a výkonná umělkyně. Spotřebitelem je divácká či posluchačská veřejnost. V oblasti soutěže mezi výkonnými umělci je úspěch konkrétního výkonného umělce podmíněn tím, jaké je divácké povědomí o kvalitách jeho výkonu, ať v oblasti zpěvu, herectví či muzikálových rolí, přičemž lze i dovodit, že v této oblasti hospodářské soutěže je veřejné mínění o kvalitách výkonného umělce rozhodujícím faktorem případného jeho úspěchu. Pokud tedy stěžovatel, jakožto manžel H.V. a její zástupce, veřejně o žalobkyni uvedl tvrzení (zcela nerozhodná je přitom povaha rozhlasového pořadu Křížový výslech), jimiž hodnotu výkonů žalobkyně snižuje a ve srovnání s přímou její konkurentkou dehonestuje, jde o jednání v rozporu s dobrými mravy hospodářské soutěže, které je objektivně schopno způsobit stěžovatelce újmu, spočívající zejména ve snížení zájmu o výkony žalobkyně v uměleckých produkcích v důsledku snížení oblíbenosti žalobkyně u divácké veřejnosti. Jednání stěžovatele naplnilo znaky generální klauzule nekalé soutěže. Pro naplnění skutkové podstaty zlehčování pak nebylo třeba zkoumat pravdivost jím uvedeného údaje o tom, že žalobkyně potopila muzikál Hello Dolly uváděný na Slovensku, ovšem i vrchní soud vzal za prokázané, že jde o údaj nepravdivý, neboť z provedených důkazů vyšlo najevo, že stažení muzikálu z repertoáru žalobkyně nijak neovlivnila. Podle vrchního soudu je svoboda projevu omezena ostatními ústavně zaručenými právy a svobodami, přičemž v daném případě vzniká konflikt s právem žalobkyně podnikat. Podle názoru odvolacího soudu stěžovatelem učiněné výroky s přihlédnutím k jejich obsahu nelze považovat za přípustné hodnotící soudy, ale za skutková tvrzení, způsobila žalobkyni poškodit a žalobkyni i poškozující. Stěžovatel zasáhl do ústavně zaručeného práva žalobkyně podnikat, jehož obsahem je nejen zaručení rovných podmínek vstupu do hospodářské soutěže, ale rovněž právo na nerušený výkon podnikatelské činnosti. Protože výroky stěžovatele vybočily z rámce zaručené svobody a nepřiměřeně zasáhly do chráněných práv žalobkyně, je třeba dát přednost čl. 26 Listiny zaručenému právu žalobkyně podnikat. Podle názoru

krajského soudu v daném případě postačuje stěžovatelova omluva, jež je zadostiučiněním přiměřeným povaze a intenzitě zásahu.

13. Proti rozhodnutí vrchního soudu podal stěžovatel dovolání (č.l. 182nn.), v němž namítal nenaplnění základních předpokladů nekalé soutěže. Ve svém vyjádření k dovolání žalobkyně uvedla (č.l. 190nn.), že předkládaná otázka nemá zásadní právní význam. Dále žalobkyně setrvala na svém postoji, že mezi ní a stěžovatelem existuje soutěžní vztah.

14. Usnesením Nejvyššího soudu ze dne 25. 11. 2010 č.j. 32 Cdo 3413/2009-201 bylo jako nepřipustné odmítnuto dovolání stěžovatele. Dovolací soud se ztotožnil se závěry odvolacího soudu v otázce prokázání soutěžního vztahu mezi žalobkyní a stěžovatelem. Dovolací soud se ztotožnil i s tím, že jsou splněny i další dvě nutné podmínky jednání nekalé soutěže podle ust. § 44 odst. 1 ObchZ, tj. rozpor s dobrými mravy soutěže a způsobilost jednání stěžovatele přivodit žalobkyni újmu. Vyjádření stěžovatele vybočila z mezí přiměřené kritiky a navíc šlo o kritiku vycházející z nepravdivých podkladů. Oprávněnou kritikou je přitom pouze taková kritika, která je přiměřená co do obsahu a formy, vychází z pravdivých podkladů a nevybočuje z hranic nutných k dosažení svého účelu. Soudy obou stupňů správně označily stěžovatelovo jednání za jednání, které je v rozporu s dobrými mravy hospodářské soutěže a které je objektivně způsobilé přivodit žalobkyni újmu, spočívající zejména ve snížení zájmu o výkony žalobkyně v uměleckých produkcích v důsledku snížení oblíbenosti žalobkyně u divácké veřejnosti. Podle názoru dovolacího soudu splňuje stěžovatelovo jednání jak všechny znaky generální klauzule, tak je naplněním speciální skutkové podstaty zlehčování. V daném případě nešlo usuzovat na oprávněnou obranu, neboť stěžovatel nebyl k takovému jednání okolnostmi donucen, když moderátorovi dobrovolně odpovídal na otázky. Učiněné projevy proto vybočily z rámce zaručené svobody projevu a nepřiměřeně zasáhly do práva žalobkyně podnikat.

15. Podle ust. § 44 odst. 2 zákona o Ústavním soudu může Ústavní soud se souhlasem účastníků upustit od ústního jednání, nelze-li od tohoto jednání očekávat další objasnění věci. Souhlas s upuštěním od jednání byl účastníky poskytnut a od ústního jednání bylo upuštěno.

III.

16. Ústavní soud ustáleně judikuje, že jeho úkolem je jen ochrana ústavnosti a nikoliv zákonnosti (čl. 83 Ústavy). Ústavní soud není povolán k přezkumu aplikace "jednoduchého" práva a může tak činit jen tehdy, jestliže současně shledá porušení základního práva či svobody, protože základní práva a svobody vymezují nejen rámec normativního obsahu aplikovaných právních norem, nýbrž také rámec jejich ústavně konformní interpretace a aplikace.

17. Jak Ústavní soud uvedl ve svém nálezu ze dne 14. 7. 2004 sp. zn. I. ÚS 185/04 (N 94/34 SbNU 19), „*funkcí soudů a justice obecně je poskytovat ochranu právům jednotlivce (čl. 90 Ústavy), v materiálním právním státě pak ochranu i základním právům (čl. 4 Ústavy). Ne vždy jsou všechna základní práva přímo vykonatelná a působí vůči jednotlivci bezprostředně. V některých případech působí pouze zprostředkovaně skrze jednotlivé normy jednoduchého práva tak, že jednoduchým právem prozařují. Tak je tomu ve vztazích horizontálních, tedy ve vztazích, které nejsou založeny na nadřízenosti a podřízenosti, tj. ve vztazích, v nichž jsou si jejich účastníci rovni. Proto při výkladu či aplikaci jednoduchého práva na takové vztahy jsou soudy povinny toto prozařování pečlivě vážít a brát v potaz tak, aby současně dostály své povinnosti poskytovat ochranu jak právům v rovině jednoduchého práva, tak právům*

základním.“ Proto v podmínkách materiálního právního státu spočívá „*smysl Ústavy nejen v úpravě základních práv a svobod, jakož i institucionálního mechanismu a procesu utváření legitimních rozhodnutí státu (resp. orgánů veřejné moci), nejen v přímé závaznosti Ústavy a v jejím postavení bezprostředního pramene práva, nýbrž i v nezbytnosti státních orgánů, resp. orgánů veřejné moci, interpretovat a aplikovat právo pohledem ochrany základních práv a svobod*“ (srov. nález sp. zn. III. ÚS 139/98, N 106/12 SbNU 93). V individuálních věcech to znamená povinnost soudů interpretovat jednotlivá zákonná ustanovení, v první řadě z pohledu účelu a smyslu ochrany ústavně garantovaných základních práv a svobod.

18. V nálezu ze dne 16. 6. 2005 sp. zn. I. ÚS 353/04 (N 124/37 SbNU 563) Ústavní soud prohlásil, že „*při střetu dvou základních práv (...) musí obecné soudy nejprve rozpoznat, která základní práva jednotlivých účastníků sporu jsou ve hře, a poté, s přihlédnutím ke všem rozhodným okolnostem daného případu, musí soudy rozhodnout tak, aby, je-li to možné, zůstalo zachováno z obou základních práv co nejvíce, a není-li to možné, pak dát přednost tomu základnímu právu, v jehož prospěch svědčí obecná idea spravedlnosti, resp. obecný princip*.“ Jak uvedl Ústavní soud v nálezu sp. zn. I. ÚS 367/03 (N 57/36 SbNU 605), Ústavní soud zasáhne a bude chránit základní právo vždy, „*pokud by se obecné soudy dopustily omylu při hodnocení významu základního práva nebo svobody. Obecně: čím závažnější zásah obecného soudu do určitého práva, tím důkladnější přezkum rozhodnutí obecného soudu Ústavním soudem (srov. obdobně judikaturu Spolkového ústavního soudu, publikovanou jako BVerfGE 42, 143 [str. 148-149])*“. Důležitost „*v individuálním případě protichůdných práv a svobod je dána konkrétními okolnostmi věci, hierarchií společenských hodnot a ústavními základy právního řádu*.“ Vždy ovšem platí, že „*je třeba vážit konkurující statky s ohledem na konkrétně skutkově utvořený základ, a to v tom smyslu a tak, aby oba konkurující si statky byly v co největší míře zachovány, a nelze-li tomuto požadavku vyhovět, je třeba zdůvodnit zásah do jednoho z konkurujících si statků, a to při uplatnění principů proporcionality*“ (viz bod 37 a 38 nálezu sp. zn. IV. ÚS 23/05, N 111/46 SbNU 41).

III.A) Svoboda projevu

19. Základní právo na svobodný projev třeba považovat za konstitutivní znak demokratické pluralitní společnosti a za jednu ze základních podmínek pro její chod a sebeuplatnění jednotlivce. V rámci demokratické pluralitní společnosti je každému dovoleno vyjadřovat se k věcem veřejným a vynášet o nich hodnotící soudy. O tom, co lze považovat za věc veřejnou, se Ústavní soud vyjádřil v nálezu sp. zn. I. ÚS 453/03 (N 209/39 SbNU 215), podle něhož jsou věci veřejnou veškeré agendy státních institucí, jakož i činnost osob působících ve veřejném životě, ale i umění včetně showbyznysu a dále vše, co na sebe upoutává veřejnou pozornost. V podmínkách liberálně demokratického politického zřízení je samozřejmé, že „*tyto veřejné záležitosti, resp. veřejná činnost jednotlivých osob, mohou být veřejně posuzovány. Při kritice veřejné záležitosti vykonávané veřejně působícími osobami platí z hlediska ústavního presumpce o tom, že jde o kritiku dovolenou. Jde o výraz demokratického principu, o výraz participace občanské společnosti na věcech veřejných*“.

20. V podmínkách moderní informační společnosti narostla důležitost masových médií, v nichž dnes probíhají nejzásadnější debaty o veřejných záležitostech. Jak uvedl Ústavní soud v nálezu sp. zn. IV. ÚS 23/05 (N 111/46 SbNU 41), „*média hrají nezastupitelnou roli při informování jednotlivců ve věcech veřejného zájmu. Zprostředkovávají jednotlivcům informace o soudobém dění, o tendencích uplatňujících se v životě státu i společnosti. Média umožňují udržovat veřejnou diskusi, v níž se zprostředkovávají různé názory, a poskytují tak jednotlivcům i různým společenským skupinám příležitost, aby přispívali k utváření*

obecnějšího názoru. Tak média představují rozhodující faktor v permanentním procesu tvorby názorů a nakonec i tvorby vůle jednotlivců i společenských skupin, ale i politických institucí“ (bod 30). Platí přitom, že se každé médium „*může v souvislosti s každým vysílaným programem dovolávat ochrany odvoláním se na základní právo na svobodný projev, ať jde o politické vysílání, kritické vypořádávání se s otázkami veřejného zájmu nebo o umělecké či zábavní pořady“* (bod 31). Poskytnuta je tak ochrana nejen zvoleným tématům, tak i druhu a způsobu jeho zpracování.

21. Jelikož svoboda projevu představuje jednu z nejdůležitějších hodnot každé demokratické společnosti, Ústavní soud opakovaně trvá na tom, že každý názor, stanovisko nebo kritika je zásadně přípustnou záležitostí (srov. již nálezy sp. zn. II. ÚS 357/96, N 156/9 SbNU 355); omezení svobody projevu je proto výjimkou, kterou je nutno interpretovat restriktivně a lze ji ospravedlnit jen kvalifikovanými okolnostmi (srov. nálezy sp. zn. I. ÚS 367/03, N 57/36 SbNU 605). Pohled na judikaturu Evropského soudu pro lidská práva (dále jen „ESLP“) ukazuje, že v případě projevu souvisejícím s politickými, resp. s otázkami spojenými s veřejným zájmem, vyžaduje ESLP od států velmi restriktivní interpretaci účelů, pro které lze takový projev omezit (srov. Wagnerová, E.: Komentář k čl. 17 Listiny. In: Wagnerová, E., Šimíček, V., Langášek, T., Pospíšil, I. a kol.: *Listina základních práv a svobod s komentářem*, Praha: ASPI 2012, v tisku). ESLP ovšem uznává také význam komunikačních svobod pro rozvoj lidské osobnosti. V proslulém rozhodnutí *Handyside v. Spojené Království* (stížnost č. 5493/72 ze dne 7. 12. 1976, § 48) uvedl, že se v případě svobody projevu jedná o podstatný základ demokratické společnosti a o nepostradatelnou podmínku jejího rozvoje, jakož i o podmínku individuální seberealizace každého jednotlivce (srov. i judikáty z poslední doby jako *Lindon, Otchakovsky-Laurens a July v. Francie*, stížnost č. 21279/02 a 36448/02 ze dne 22. 10. 2007, *Guja v. Moldávie*, stížnost č. 14277/04 ze dne 12. 2. 2008 či *Frankowicz v. Polsko*, stížnost č. 53025/99 ze dne 16. 12. 2008). Proto ESLP neodpírá ochranu ani takové komunikaci, která nemá politický náboj a dopad a je ve své podstatě banální, a není tak schopna provokovat veřejnou debatu. Jestliže se dostane projev v takovémto případě do konfliktu s jinými právními statky, nepůsobí ve vztahu k nim tak silně. ESLP poskytuje vyšší úroveň ochrany publikacím a projevům, které napomáhají společenské či politické debatě, kritice a informacím v nejširším slova smyslu, zatímco uměleckým a komerčním projevům se dostává nižší úroveň ochrany (srov. White, Robin C.A., Ovey, Clare: *The European Convention on Human Rights*. Oxford: Oxford University Press, 2010, s. 428).

22. Podle Spolkového ústavního soudu je svoboda projevu jedním z „nejušlechtlejších“ základních práv, jelikož představuje bezprostřednější vyjádření lidské osobnosti (žijící) v rámci společnosti [srov. 7 BVerfGE 198, 208 (1958)]. Je manifestací charakteru člověka, neboť skrze ni ukazujeme, kdo jsme, odhalujeme vnějšimu světu svoje já, přičemž věříme, že máme možnost je svými názory ovlivnit. Svoboda projevu má nezbytně jak individuální, tak sociální dimenzi. Jelikož právě skrze komunikaci svých myšlenek realizujeme svoje lidské schopnosti, je svoboda projevu nezbytná pro náš duchovní a morální růst, pro naši autonomii, identitu a sebeurčení. Je přímým výrazem individuality člověka. Zároveň je založena ve všelidské potřebě intelektuální a duchovní komunikace a dialogu, skrze nějž rozvíjí svou osobnost. Vzhledem k jejímu významu ji proto Spolkový ústavní soud chápe jako vyzařování neporušitelné sféry lidské autonomie, vyplývající podle Spolkového ústavního soudu přímo ze spojení lidské důstojnosti, která je nejvyšší hodnotou ústavního pořádku (garantována je čl. 1 Základního zákona), a svobodného rozvoje osobnosti podle čl. 2 Základního zákona (srov. Eberle, E.: *Dignity and Liberty. Constitutional Visions in Germany and the United States*. Westport: Praeger, 2002, s. 198). I v Německu ovšem leží v samotném jádru čl. 5 Základního

zákona nikoliv důležitost komunikační svobody pro rozvíjení se jednotlivce (*individuální komponent*), ale její zásadní význam pro fungování demokracie (*sociální komponent*). Proto je také nejsilnější ochrana poskytována těm projevům, které napomáhají bitvě názorů o věcech veřejných [viz 25 BVerfGE 256 (1969)], zvláště pak o esenciálních společenských otázkách. V judikatuře Spolkového ústavního soudu tak existuje, podobně jako v rozhodovací činnosti ESLP, hierarchická kategorizace projevů. Pokud má projev veřejný význam, platí pro něj presumpce ochrany, a proto může mít – zcela legitimně – neblahý dopad na práva jednotlivců. Na druhou stranu svoboda projevu není hlavní hodnotou německého ústavního pořádku (tou je důstojnost) jako ve Spojených státech amerických (srov. Eberle, op.cit., s. 197 a 192nn.).

23. S odkazem na judikaturu ESLP Ústavní soud dovodil již v nálezu sp. zn. I. ÚS 156/99 (N 19/17 SbNU 133), v němž odkázal na judikaturu ESLP, podle níž jsou v případě veřejných osobností dány širší limity přípustné kritiky než v případě soukromé osoby. Osoby veřejně činné, tedy politici, veřejní činitelé, mediální hvězdy aj. musí akceptovat větší míru veřejné kritiky než jiní občané. Na tomto principu je postavena i judikatura Evropského soudu pro lidská práva [podrobně např. ve věci Lingens proti Rakousku (1986), či i judikatura Nejvyššího soudu USA, srov. např. *New York Times Co. v. Sullivan* 376 U.S. 254 (1964) a *Gertz v. Robert Welch, Inc.* 418 U.S. 323 (1974)]. Pokud má být svoboda projevu osoby kritizující veřejné věci omezena rozhodnutím soudu, je třeba, aby osoba dotčená prokázala, že kritika nebyla vyřčena v dobré víře nebo nešlo o fair kritiku (bod 27 nálezu sp. zn. IV. ÚS 23/05). Pro teorii i pro praxi je přitom vždy zásadní, zda jde v případě konkrétního projevu o empiricky ověřitelná fakta (tj. konstatování určité objektivní skutečnosti), či zda má projev charakter hodnotícího (hodnotového) soudu, tj. subjektivního názoru či postoje (srov. Bartoň, M.: *Svoboda projevu: principy, garance, meze*. Praha: Leges, 2010, s. 85). Ústavní soud proto již v nálezu sp. zn. I. ÚS 156/99 prohlásil, že je třeba vždy „*velmi pečlivě rozlišovat mezi fakty a vlastním hodnocením. Existenci faktů lze prokázat, leč pravdivost jejich hodnocení podrobit důkazům nelze. Ve vztahu k hodnotícím soudům nelze tedy požadavek, dokázat jejich pravdivost, naplnit a takový požadavek samotnou svobodou názoru porušuje*“ (Lingens, 8. 7. 1986, A-103, obdobně Oberschlick, 26. 4. 1995, A-13). Hodnotové soudy totiž nepopisují skutečnost, ale naopak ji více či méně volně interpretují. Proto platí, že „*zatímco tvrzení určitých nepravdivých skutečností samo o sobě lze dokonce i obecně zakázat, vyslovování názorových soudů, byť kontroverzních, zásadně požívá ústavní ochrany*“ (srov. např. BVerfGE 90, 241 na jedné straně a např. BVerfGE 90, 1 na straně druhé cit. dle nálezu sp. zn. I. ÚS 367/03, N 57/36 SbNU 605). Ne všechna zveřejnění nepravdivého údaje ovšem musí automaticky představovat zásah do osobnostních práv: „*takový zásah je dán pouze tehdy, (1) jestliže existuje mezi zásahem a porušením osobnostní sféry příčinná souvislost a (2.) jestliže tento zásah v konkrétním případě přesáhl určitou přípustnou intenzitu takovou mírou, kterou již v demokratické společnosti tolerovat nelze*“ (srov. nálezu sp. zn. I. ÚS 156/99).

24. Na tato rozhodnutí navázal Ústavní soud v nálezu sp. zn. I. ÚS 453/03 (N 209/39 SbNU 215), podle něhož je presumpcí ústavní konformity „*chráněn toliko hodnotící úsudek, nikoli tvrzení faktů, která v míře, v níž sloužila za základ kritiky, musí naopak důkazně prokazovat kritik sám*.“ Prokázání tvrzených faktů kritikem samotným přitom platí jako evropský ústavní standard (např. rozhodnutí Sněmovny lordů ze dne 28. 10. 1999 ve věci *Reynolds v. Times News Papers Limited* nebo rozhodnutí německého Spolkového ústavního soudu (BVerfG) ze dne 3. 6. 1980, 1 BvR 797/78 v případě Böll, který je potvrzován i judikaturou ESLP, např. rozhodnutí velkého senátu ze dne 17. 12. 2004 ve věci *Pedersen a Badsgaard v. Dánsko*). V tomto nálezu Ústavní soud vytvořil, dle stanoviska *amicus curiae* Benátské Komise ze dne 17. 3. 2004, CDL-AD(2004)011, desetibodový test pro zkoumání aprobatelnosti tvrzených

faktů, které mají difamační potenciál. Ústavní soud pro posouzení legitimacy difamační informace považuje dále za důležité „zkoumání motivu. Legitimitu nelze dovodit, pokud bylo zveřejnění dominantně motivováno touhou poškodit osobu, k níž se informace váže, a pokud šířitel sám informaci nevěřil anebo pokud ji poskytl bezohledně a hrubě nedbale bez toho, aby si ověřil, zda informace je pravdivá, či nikoliv“ (bod 28 nálezu sp. zn. IV. ÚS 23/05). Ohledně hodnotících soudů prohlásil, že „i přehánění a nadsázka, byť by byly i tvrdé, nečiní samy o sobě projev nedovoleným. Ani nepřipadnost názoru kritika z hlediska logiky a podjatost kritika nedovolují samy o sobě učinit závěr, že kritik vybočil z projevu, který lze označit za přiměřený. Pouze v případě, že jde o kritiku věcí či jednání osob veřejných, která zcela postrádá věcný základ a pro kterou nelze nalézt žádné zdůvodnění, je třeba považovat takovou kritiku za nepřiměřenou. Při tom je třeba vždy hodnotit celý projev uskutečňující se ve formě literárního, publicistického či jiného útvaru, nikdy nelze posuzovat toliko jednotlivý vytržený výrok anebo větu“ (nález sp. zn. I. ÚS 453/03). Jinak řečeno, aby hodnotový soud nevybočil z mezí ústavnosti, obecně se vyžaduje, aby měl určitý základ (viz nález sp. zn. I. ÚS 367/03). Bez jakéhokoli faktického podkladu může být totiž hodnotový soud přehnaný [srov. rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ve věcech De Haes a Gijssels proti Belgii (1997) a Oberschlick proti Rakousku (č. 2) (1997)]. Obecně ale platí, že i nadnesené a přehánějící názory, a to dokonce i názory někoho urážející, jsou-li proneseny ve veřejné či politické debatě, jsou názory zásadně ústavně chráněnými [srov. rozhodnutí Spolkového ústavního soudu BVerfGE 61, 1 nebo BVerfGE 90, 1 či rozhodnutí Nejvyššího soudu USA New York Times Co. v. Sullivan 376 U.S. 254 (1964)].

25. Výše vymezený svobodný projev se může dostat do konfliktu s jinými právními statky chráněnými ústavním pořádkem nebo se zákony vydanými za účelem, pro který lze svobodný projev omezit ve smyslu čl. 17 odst. 4 Listiny (jde o práva a svobody druhých, bezpečnost státu, veřejnou bezpečnost, ochranu veřejného zdraví a mravnosti). Ústavně zaručené právo vyjadřovat své názory je obsahově omezeno právy jiných, zejména právy uvedenými v čl. 10 Listiny, avšak může se dostat i do kolize se svobodou podnikání garantovanou čl. 26 odst. 1 Listiny, jako se tomu stalo i v projednávané věci. Podle názoru obecných soudů se v rovině podústavní kolize realizovala při aplikaci ust. §§ 44 a 50 ObchZ. Platí přitom, že při aplikaci těchto zákonných ustanovení musí mít soudce vždy na paměti ústavní dimenzi aplikace zákona, která se projevuje poměřováním obou ústavních práv. Omezení svobodného projevu provedená obyčejným zákonem sledujícím přípustný účel však nesmějí relativizovat svobodu projevu. Naopak tyto omezující zákony je třeba vykládat s respektem ke svobodnému projevu, a je-li to nutné, pak i do té míry restriktivně tak, aby bylo zajištěno přiměřené uskutečňování svobody projevu samotné (srov. bod 32 nálezu sp. zn. IV. ÚS 23/05). V zájmu splnění těchto požadavků je třeba v konkrétní věci zvažovat obecně i konkrétně ve věci se uplatňující a proti sobě stojící právní statky. Nejprve ale musel Ústavní soud s ohledem na svou judikaturu blíže vymežit právo podnikat.

III.B) Právo podnikat

26. V čl. 26 Listiny najdeme úpravu několika vzájemně souvisejících základních práv, jež mají povahu tzv. hospodářských a sociálních práv. Podle čl. 26 odst. 1 Listiny má každý právo na svobodnou volbu povolání a přípravu k němu, jakož i právo podnikat a provozovat jinou hospodářskou činnost. Skrze princip svobody podnikání a ochrany vlastnictví (čl. 11 Listiny) získává ústavní dimenzi zachování tržního hospodářství. Podle právní teorie je proto možno říct, že čl. 26 zakotvuje i objektivní ústavní princip, požadující zachování tržního hospodářství a ochranu svobodného podnikání (srov. Wintr, J.: Komentář k čl. 26 Listiny. In: Wagnerová, E., Šimíček, V., Langášek, T., Pospíšil, I. a kol.: *Listina základních práv a*

svobod s komentářem, Praha: ASPI, 2012, v tisku). To lze dovozovat i z toho, že Ústavní soud je připraven chránit jako ústavní hodnotu i hospodářskou soutěž. V bodě 27 nálezu sp. zn. IV. ÚS 27/09 (N 200/54 SbNU 489) Ústavní soud prohlásil, že právo na svobodné podnikání „působí jako objektivní hodnota ovlivňující výklad podústavního práva, je navíc nutné vykládat spolu se zásadou materiálního právního státu zakotvenou v čl. 1 odst. 1 Ústavy. Takto vyloženo dává uvedené ustanovení obecným soudům povinnost poskytnout ochranu podnikatelské činnosti, pokud je do ní zasaženo způsobem, který se přiči elementárním pravidlům férovosti a dobrým mravům soutěže. Ústavně konformní výklad ust. § 44 ObchZ by totiž měl podnikateli v co možná nejvyšší míře zaručit právo na podnikání v prostředí nezátíženém korupcí a klientelismem.“

27. Jakožto právo hospodářské a sociální patří základní právo podnikat a provozovat jinou hospodářskou činnost do skupiny těch základních práv, jichž se lze podle čl. 41 odst. 1 Listiny domáhat pouze v mezích prováděcích zákonů (srov. např. nálezy sp. zn. Pl. ÚS 45/2000, N 30/21 SbNU 261, a nález sp. zn. II. ÚS 599/02, N 175/35 SbNU 343). Provádějící zákony, stanovující *de facto* konkrétní obsah daného ústavně zaručeného práva (srov. nález sp. zn. III. ÚS 253/04, N 23/40 SbNU 191), musí být vůči nositeli tohoto základního práva uplatňovány ústavně konformním způsobem, přičemž čl. 4 odst. 4 Listiny zajišťuje určitou spodní mez omezení, resp. minimální standard tohoto základního práva. Ústavou garantovaný institut svobody podnikání a provozování jiné hospodářské činnosti může zákonodárce blíže upravit, nesmí jej však z právního řádu odstranit ani narušit jeho podstatu a smysl resp. účel. Nadto musí být respektována i proporcionalita omezení tohoto institutu (srov. obdobně 1 BvL 24/78). Na článek 26 odst. 1 Listiny navazuje mj. i zákonná úprava nekalé soutěže (ust. § 44 a násl. ObchZ). Platí přitom, že „výklad zákonné úpravy, která má sloužit k ochraně podnikatelské činnosti před škodlivými zásahy jednotlivců (tj. v horizontální rovině)“ (bod 25 nálezu sp. zn. IV. ÚS 27/09, N 200/54 SbNU 489), musí být účelem a smyslem objektivní ústavní hodnoty svobodného podnikání garantované čl. 26 odst. 1 Listiny zásadním způsobem ovlivněn a limitován.

IV.

IV.A) Konflikt základních práv

28. Stěžovatel dne 29. 12. 2006 vystoupil v pořadu Křížový výslech na stanici rádia Frekvenci 1, kde pronesl inkriminované výroky [Na dotaz moderátora: „*Mimochodem, co soudíte o tom, že K.B. má nahradit H.V. v muzikálu Hello Dolly? Je to stejná kategorie?*“, uvedl: „*A tak to se vůbec nedá srovnat. To je, jako když budete srovnávat Mercedes a Trabant. To je nesrovnatelný.*“ Na dotaz moderátora: „*Umí zpívat B.?*“, uvedl: „*Já jsem ji nikdy zpívat neslyšel, takže to nedokážu posoudit a abych se přiznal, ani po tom netoužím.*“ Dále na dotaz: „*Když zpívá K.B. písničky H.V., máte z toho radost?*“, uvedl: „*Já jsem neslyšel, znova říkám, že jsem ji neslyšel nikdy zpívat. A pochybuji, že by ta kvalita se tam projevila.*“ K otázce účinkování žalobkyně v muzikálu Hello Dolly uváděném na Nové scéně v Bratislavě uvedl: „*I když se K.B. stavěla, že přijde muzikál zachránit, opak se bohužel stal pravdou...*“, na reakci moderátora: „*...vlastně ho potopila,*“ uvedl: „*vlastně ho potopila tímhle způsobem.*“]. Jádrem sporu je tak střet svobody projevu (čl. 17 odst. 2 Listiny, resp. čl. 10 Úmluvy) a práva podnikat (čl. 26 odst. 1 Listiny). Ústavní soud proto musel zkoumat, zda se obecné soudy nedopustily omylu při hodnocení významu základních práv, které byly v posuzované věci ve hře (bod 18). Jinak řečeno, ve světle výše predestřených hledisek byl Ústavní soud povolán rozhodnout, zda se obecné soudy při interpretaci a aplikaci omezujícího zákona (ust. §§ 44 a 50 ObchZ), realizujícího objektivní ústavní hodnotu hospodářské soutěže (čl. 26 Listiny) ve smyslu nálezu IV. ÚS 27/09 (viz bod 26), nedopustily z ústavnosti vybočujícího omezení základního práva na svobodu projevu (body 19-25). Pokud podle

názoru krajského soudu „*tam, kde začíná právo jednoho, je i právo druhého. Právo každého je omezeno, jednak stejnými právy druhých osob, jednak právy jinými, zde zákonem stanovenými, zejména, jde-li o opatření v demokratické společnosti nezbytná pro ochranu práv a svobod druhých*“ (bod 10), musel Ústavní soud posoudit, zda obecné soudy náležitě zhodnotily rozsah a dosah působení („vyzařování“) předmětných základních práv v soukromém právu s ohledem na hodnotu, které každé z těchto práv zastává v rámci ústavního pořádku (bod 18).

29. Ústavní soud přitom vyšel z toho, že v projednávané věci je nutno omezení svobody projevu plynoucí z čl. 17 odst. 4 Listiny interpretovat restriktivně, neboť doktrinálně představuje objektivní hodnota obsažená v čl. 26 odst. 1 Listiny ustavněprávní „*soft law*“ [k této kategorii viz především nálezy sp. zn. II. ÚS 568/06, N 33/44 SbNU 399, sp. zn. IV. ÚS 113/05, N 172/38 SbNU 375, či sp. zn. IV. ÚS 8/05, N 112/37 SbNU 453]. Je-li totiž objektivní hodnota hospodářské soutěže převedena do podoby subjektivního veřejného práva, nejde o právo samovykonatelné. Jako právo hospodářské je výslovně co do stanovení obsahu i rozsahu ponecháno ve smyslu čl. 41 odst. 1 Listiny úvaze prostého zákonodárce. Nejde tedy o klasické základní právo, za které lze podle evropské doktríny považovat jen ta práva, resp. svobody, které lze interpretovat i negativně, a co do původu jde o přirozená práva (k tomu viz odlišné stanovisko soudkyně Elišky Wagnerové k nálezu sp. zn. Pl. ÚS 16/04, N 98/37 SbNU 321). Zároveň nejde ani o politické právo vyjadřující aktivní sociální podstatu člověka, který je schopen tvořit jak základní politické uspořádání státu, tak široce participovat na výkonu moci ve státě a ovlivňovat ji, jak tomu je v případě svobody projevu. Z tohoto důvodu nelze proto ústavní *soft law* v podobě ústavní hodnoty hospodářské soutěže stavět do horizontální polohy s konkurujícími klasickými či politickými základními právy, tj. ani se svobodou projevu. Jinou váhu by měl mít princip odrážející klasické, resp. politické základní právo a jinou váhu by měl mít princip plynoucí z pouhého ústavního *soft law*. Pro projednávaný případ z toho vyplývá to, že zákonná omezení svobody projevu předpokládané čl. 17 odst. 4 Listiny, v projednávané věci vyplývající z ustanovení ObchZ upravujících nekalou soutěž, je třeba ve vztahu k svobodě projevu, díky jejímu významu pro demokratickou pluralitní společnost (bod 19 a 21), interpretovat restriktivně (bod 21).

30. Podle názoru obecných soudů představovalo právo žalobkyně podnikat a právo na nerušený výkon podnikatelské činnosti přípustné omezení stěžovatelovy svobody projevu (body 10, 12 a 14). Pokud ale vrchní soud konstatoval (bod 12), že svoboda projevu a právo podnikat jsou ústavodárcem *postavena na roveň* (str. 7 odůvodnění rozhodnutí odvolacího soudu), pochybil, jak vyplývá z právě řečeného (bod 29). Poukaz na nálezy sp. zn. IV. ÚS 146/04 (N 71/37 SbNU 9) a sp. zn. IV. ÚS 154/97 (N 17/10 SbNU 113), považuje Ústavní soud za nepřipadný, neboť konkurujícím statkem bylo v obou těchto případech základní právo na ochranu osobnosti a soukromého života garantované čl. 10 Listiny, tj. právo, které stojí na stejné úrovni jako svoboda projevu. Soud I. stupně, ani soud dovolací se ústavněprávním hodnocením významu kolidujících základních práv nezabývaly (bod 10 a 14). Krajský soud naopak interpretoval ochranu podnikatelské činnosti extenzivně, když ji vztáhl na jakékoliv verbální výroky dotýkající se podnikatelských zájmů, přičemž k podpoře svého názoru citoval rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. RV I 3181/37 (bod 10), podle něhož „*jednáním v hospodářské soutěži, které je v rozporu s dobrými mravy soutěže a je způsobilé přivodit újmu jiným soutěžitelům, je i verbální výrok*.“ Dovolací soud pak lakonicky konstatoval, že „*účinné veřejné výroky právního žalovaného (tj. stěžovatele) vybočily z rámce zaručené svobody projevu a nepřiměřeně zasáhly do chráněných práv žalobkyně podnikat*“ (bod 14), aniž by ústavněprávní povahu kolidujících práv reflektoval. Jelikož je možno konstatovat, že

obecné soudy pochopily špatně ústavněprávní relevanci příslušných základních práv, bylo na Ústavním soudu, aby pečlivě zkoumal, zda lze rozhodnutí obecných soudů s ohledem na všechny okolnosti případu aprobovat. V první řadě musel vzít Ústavní soud v potaz charakter stěžovatelova projevu. Proto bylo třeba posoudit jak hodnocení jednotlivých inkriminovaných výroků, tak hodnocení kontextu, v němž byly proneseny (tj. stěžovatelův projev jako celek).

IV.B) Charakter stěžovatelova projevu v pořadu Křížový výslech

31. Z výše uvedené judikatury ESLP (bod 21) plyne, že v případě projevů úzce souvisejících s otázkami spojenými s veřejným zájmem je vyžadována velmi restriktivní interpretace účelů, pro které lze takový projev omezit. Z rozhodnutí obecných soudů plyne, že si vůbec nekladly otázku po povaze stěžovatelova projevu, ale jednoduše jej hodnotily s ohledem na rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 29 Odo 106/2001 jako „jednání uskutečněné za účelem soutěžního záměru, a nikoliv záměru jiného“ (str. 8 rozhodnutí krajského soudu). Vrchní soud poukázal na to, že stěžovatel byl veřejnosti představen jako manažer H.V., a proto byl veřejností vnímán jako osoba pohybující se ve shodné části trhu jako žalobkyně, tj. v oblasti nabídky zábavních kulturních produkcí (bod 12). S ohledem na to, že v souvislosti s účinkováním v muzikálech byla H.V. přímou konkurentkou žalobkyně, byl podle názoru vrchního soudu soutěžní motiv stěžovatele dán. Vrchní soud odmítl vzít v potaz širší okolnosti inkriminovaných výroků, neboť podle jeho názoru „zcela nerozhodná je přítom povaha rozhlasového pořadu Křížový výslech“ (str. 6 rozhodnutí vrchního soudu), ale soustředil se výhradně na to, zda příslušné jednání je v rozporu s dobrými mravy hospodářské soutěže. Tím však nevzal náležitý zřetel na ústavněprávní povahu stěžovatelova projevu (bod 30), který *de facto* posoudil jako „commercial speech“. Komerčním projevům je přitom poskytována nižší míra ochrany než projevům s veřejným přesahem (bod 21). Platí přitom, že projev by v zásadě neměl být považován za komerční, pokud se týká věcí veřejných. Jinak řečeno, pokud se projev netýká pouze ekonomických (soutěžních) důvodů (motivů), je špatné jej pokládat za komerční projev (srov. Barendt, E.: *Freedom of Speech*. Oxford: Oxford University Press, 2007, s. 397). Existuje totiž veřejný zájem na tom, aby měl každý možnost participovat v celospolečenské diskusi svými hodnotícími soudy (bod 19). Na druhou stranu i v případě projevů s veřejným přesahem existují faktory, které jejich ochranu snižují. Podle právní teorie jsou základními kritérii pro posouzení legitimacy projevu zejména cíle a motivy projevu, racionální základ projevu, způsob a forma prezentace názorů či informací, zacílení na konkrétní výrobek či výrobce, zveřejňování informací v rozporu se smluvními závazky apod. Kombinací těchto kritérií pak lze posoudit, zda cílem projevu je spíše přispět k veřejné debatě, byť s možnými vedlejšími komerčními důsledky, nebo jde o skrývané, ryze komerční cíle (srov. Bartoň, M.: *Svoboda projevu: principy, garance, meze*. Praha: Leges, 2010, s. 94n.). Z toho vyplývá, že v případě konfliktu svobody projevu s hospodářskou, resp. nekalou soutěží není rozhodující to, že nekalá soutěž představuje delikt objektivní povahy, u které se nevyžaduje zavinění (srov. Pokorná, J. a kol. *Obchodní zákoník – komentář. I. díl*. Praha: Wolters Kluwer, 2009, s. 199), ale vždy je třeba zkoumat charakter příslušného projevu jako celku (nikoliv jednotlivé výroky izolovaně), a to s ohledem na cíle, které daný projev sledoval. Pokud se projev jako celek, resp. inkriminovaný výrok týká věcí veřejných, je ochrana nekalé soutěže zeslabena, ba dokonce může být zcela vyloučena.

32. V první řadě měly obecné soudy vzít v potaz charakter stěžovatelova projevu jako celku, tj. kontext, ve kterém byly proneseny. Ten však obecné soudy považovaly za irelevantní (viz bod 31). Na charakter stěžovatelova projevu lze přitom usuzovat z povahy rozhlasového pořadu Křížový výslech, jehož hlavním účelem je informovat o soukromém a profesním životě celebrit. Lze souhlasit se stěžovatelem, že jde o zábavný pořad, jehož cílem je

především posluchače pobavit, a proto pracuje s nadsázkou (bod 7). To z něj však ještě nečiní projev, který by se netýkal věcí veřejných. Za tento projev, zásadně dovolený v demokratické společnosti, lze totiž považovat i rozhlasový či zábavný pořad o showbyznysu (bod 19). Ústavněprávní ochrana je zaručena jak politickému vysílání, tak uměleckým či zábavním pořadům dotýkajících se veřejných záležitostí, neboť se podílejí na tvorbě názorů a vůle jednotlivců i společenských skupin (bod 20). Byť jakékoliv vystoupení v rozhlasovém pořadu o soukromém a profesním životě populární zpěvačky jistě také napomáhá komerčním cílům stěžovatele, nejde tyto cíle v daném případě oddělit od diskuse o věcech veřejného zájmu, jež by měla být státní mocí regulována jen v míře nezbytně nutné (viz nález sp. zn. I. ÚS 367/03). Ust. § 41 odst. 1 ObchZ [„fyzické i právnické osoby, které se účastní hospodářské soutěže, i když nejsou podnikatelé (dále jen "soutěžitelé"), mají právo svobodně rozvíjet svou soutěžní činnost v zájmu dosažení hospodářského prospěchu a sdružovat se k výkonu této činnosti; jsou však povinny přitom dbát právně závazných pravidel hospodářské soutěže a nesmějí účast v soutěži zneužívat.“], které bývá vztahováno i na svobodně tvořící umělce (srov. Eliáš, K., Bejček, J., Hajn, P. Ježek, J.: *Kurs obchodního práva – Obecná část. Soutěžní právo*. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 299), je z důvodu ústavněprávního postavení svobody projevu interpretovat restriktivně (bod 29). Proto je „hodnocení soutěžních výkonů dalšího účastníka hospodářské soutěže“, jak označil jednání stěžovatele vrchní soud (str. 6n. jeho rozhodnutí), v případě projevu s veřejným přesahem něčím zásadně dovoleným. Jakožto veřejně činní občané by navíc měly mediální hvězdy akceptovat větší míru veřejné kritiky než ostatní (bod 23). Výkonní umělci vstupují do veřejné sféry, v níž se očekává, že jejich umělecké výkony budou podrobovány kritice, která může mít negativní konsekvence pro jejich profesní dráhu. Z ústavního pořádku nevyplývá žádný důvod, proč by měli být práva veřejné kritiky zbaveni ostatní výkonní umělci, jejich rodinní příslušníci, ba dokonce obchodní zástupci, pokud vystupují v zábavním programu (bod 20). Ačkoliv tato praxe může být nepsaným pravidlem (institucionalizována) ve vztazích mezi výkonnými umělci, musí být podle názoru Ústavního soudu tento způsob chování regulován toliko jiným normativním systémem, než je právo. V ústavním pořádku má svoboda projevu výsadní postavení, a proto veškerá její omezení musí být interpretována restriktivním způsobem (bod 21). Vynášení „estetických soudů“ (bod 11), tj. hodnocení uměleckých kvalit výkonných umělců, na něž mohou existovat zcela legitimně různé názory, neboť umění nelze nikdy exaktně definovat, představuje důležitou součást trhu idejí [k tomuto pojmu srov. dissent soudce Olivera Wendella Holmese ke případu *Abrams v. United States*, 250 U.S. 616, 630 (1919)], který je ve srovnání s ochranou trhu vyšší, v zásadě neporovnatelnou hodnotou (bod 29). I ti, kdo se pohybují na „trhu výkonných umělců“, by neměli být tohoto práva zbaveni. Jakkoliv mohou být jejich výroky zaujaté, obecně platí, že jsou to právě oni, kdo mohou do veřejné debaty přispět důležitými argumenty. Není a ani nemůže být v kompetenci veřejné moci jakýmkoliv způsobem mezi hodnotícími výroky podle jejich domnělé opodstatněnosti diskriminovat. Osoby činné v oblasti veřejného života navíc disponují snadnějším přístupem k médiím, a tak mají možnost vyvrátit to, co považují za smyšlenky. Soudní ochrana těchto osob proto musí být realizována v daleko menší míře. Nejlépe lze jakoukoliv újmu, kterou se jim realizací svobody projevu dostalo, napravit jinak než zásahem státu, např. oponováním kontroverzním a zavádějícím názorům (viz nález sp. zn. I. ÚS 367/03). Tím lze minimalizovat škodlivý následek sporných výroků mnohem efektivněji než cestou soudního řízení. V projednávané věci navíc nešlo odhlédnout od toho, že paralelně s obchodněprávním sporem probíhalo řízení o ochraně osobnosti (bod 7 a 8), v němž je ochrana práv žalobkyně silnější, neboť proti sobě stojí dvě na roveň postavená základní práva (bod 29-30).

IV.C) Inkriminované výroky

33. Byť vrchní soud označil stěžovatele za „účastníka hospodářské soutěže v určité oblasti, jenž hodnotí soutěžní výkony dalšího účastníka hospodářské soutěže“, na druhou stranu konstatoval, že stěžovatelem „účinné výroky s přihlédnutím k jejich obsahu nelze považovat za přípustné hodnotící soudy (sic!), ale za skutková tvrzení“ (str. 7 napadeného rozhodnutí). S tímto hodnocením se Ústavní soud neztotožnil, neboť nemohl předně přehlédnout, že první výrok stěžovatele [*Mimochodem, co soudíte o tom, že K.B. má nahradit H.V. v muzikálu Hello Dolly? Je to stejná kategorie?*“], uvedl: „*A tak to se vůbec nedá srovnat. To je, jako když budete srovnávat Mercedes a Trabant. To je nesrovnatelný.*“] je jednoznačně hodnotícím soudem. Nešlo o výrok, jehož pravdivost by bylo možno dokázat a dokazovat, ale o vyjádření subjektivního názoru stěžovatele, který pronesl nikoliv (jen) jako manažer [v tomto smyslu není rozhodující, že stěžovatel byl pozván do pořadu jako producent a manažer H.V. – viz bod 10], ale také, ba především jako manžel H.V.. Stěžovatel je ke své manželce vázán osobní a emoční vazbou, a proto nešlo zcela jednostranně posoudit tento vztah jako vztah manažera, klientky a konkurentky. Nelze jej proto sankcionovat, že se při moderátorem podsunuté otázce na srovnání manželky a žalobkyně neoprostil od tohoto citového pouta, určujícího pro individualitu člověka (bod 22). Právě ono totiž vysvětluje a ospravedlňuje, proč stěžovatel, zcela bezprostředně, pronesl, byť jakkoliv jednostranný, názor, že se s jeho manželkou nemůže nikdo (a to ani žalobkyně) srovnávat. Manželství, resp. na partnerské vztahy představují samotné jádro lidského společenství, a proto by jejich význam neměl být zásadně srovnáván s žádným jiným poutem [obdobně viz 6 BVerfGE 55, (1957)], rozhodně ne pak s obchodněprávním vztahem manažera a klienta. Jinak dochází, parafrázujeme-li teze německého filosofa Jürgena Habermase, „komercializaci“ projevů osobnosti ke „kolonizaci životního světa“ čistě jen ekonomickou logikou (viz Habermas, J.: *The Theory of Communicative Action*. Boston: Beacon Press, 1984). Řečeno slovy jiného slavného sociologa Georga Simmela, v kultuře orientované na peníze příliš „pomíjíme onen specifický, ekonomicky nevyjádřitelný význam věcí“, jelikož „objekty ekonomického styku mají jisté stránky, jež nelze penězi vyjádřit“, a proto tak snadno dochází k „překrývání kvalitativních hodnot hodnotami kvantitativními“, což má za důsledek „pronikání peněžního hodnocení do životních obsahů“, kdy „stále více věcí, stojících mimo směnný oběh, je vtahováno do jeho neustávajícího toku“ (Simmel, G.: *Peníze v moderní kultuře a jiné eseje*. Praha: SLON, 1997, s. 15 a násl.). V projednávané věci byly obecnými soudy stěžovatelem pronesené výroky, využívající „pro srovnání výkonů umělkyně kvalitativně, výkonově, cenově i prestižně odlišných značek výrobků“ (viz str. 6 rozhodnutí vrchního soudu), posuzovány extenzivně pouze jako obchodněprávní otázka nekalé soutěže. Jakkoliv se mohl zdát inkriminovaný výrok nadnesený a přehnaný [byť lze vidět i určitý racionální základ předmětného tvrzení, neboť se v jistém smyslu s H.V. s ohledem na její různá ocenění a konstantní diváckou popularitu v posledních desetiletích může v našem prostředí srovnávat minimum zpěvaček, ačkoliv je jistě i žalobkyně velmi úspěšnou umělkyní], a žalobkyni hluboce urážející (bod 5), nikoliv ovšem vulgární, byl pronesen ve veřejné debatě (bod 32), a proto musí být jakožto veřejný, nikoli komerční projev (bod 32) ústavně chráněný (bod 24), zvláště když proti němu stojí hodnota významem v podobě ústavního soft law (bod 29). To je dáno ústředním postavením svobodné diskuse o věcech veřejných v ústavním pořádku, z níž ani stěžovatele nelze vylučovat.

34. Ústavní soud nesouhlasil ani s posouzením druhého inkriminovaného výroku stěžovatele [vztahujícího se k otázce účinkování žalobkyně v muzikálu Hello Dolly uváděném na Nové scéně v Bratislavě uvedl: „*I když se K.B. stavěla, že přijde muzikál zachránit, opak se bohužel stal pravdou...*“, na reakci moderátora: „...*vlastně ho potopila,*“ uvedl: „*vlastně ho potopila tímhle způsobem.*“] jako skutkového tvrzení s nekalosoutěžními účinky. Je třeba vyjít z toho,

že profesní činnost výkonných umělců může být zásadně předmětem veřejné kritiky (obdobně viz nálezy sp. zn. I. ÚS 453/03). Stěžovatelův projev v předmětném pořadu je třeba chápat zásadně jako projev veřejný (bod 32), dotýkající se života celebrit, přičemž prostor veřejné sféry neopouští ani diskuse o důvodech stažení muzikálu. Nelze navíc abstrahovat od faktu, že výrok, že žalobkyně „muzikál potopila“, byl stěžovateli podsunut moderátorem, a to v přímém přenosu rozhlasového pořadu, kde otázka střídá otázku a odpovídající nemá příliš prostoru na to, aby si formulace svých odpovědí promyslel (odtud ostatně i název pořadu „Křížový výslech“). Byť tedy stěžovatel projevil jistou míru nešikovnosti, když moderátorův výrok zopakoval, je nutno respektovat specifika rozhlasového programu dotýkající ho se věci veřejného zájmu, a proto mu nelze formulaci převzatou stěžovatelem od moderátora přičítat a dovozovat, že by chtěl cíleně způsobit újmu žalobkyni. Ačkoliv se v průběhu řízení objevily určité náznaky, že by stěžovatel mohl chtít žalobkyni očerňovat (body 8a, 9a, 9d, 9g), obecné soudy v tomto směru další dokazování stran zlého úmyslu stěžovatele neprováděly a ani z těchto výpovědí svědků nevyvodily žádné skutkové závěry. Východiskem hodnocení byla obecným soudům nepravdivost stěžovatelova výroku (viz především str. 9n. rozhodnutí soudu I. stupně). Přestože krajský soud provedl výslechy mnoha žalobkyní navržených svědků, podle nichž k ukončení muzikálu nedošlo vinou žalobkyně (viz bod 9), Ústavní soud nemohl odhlédnout ani od toho, že v předmětném období došlo fakticky k ukončení muzikálu (je proto možno říci, že stěžovatelův výrok tak měl určitý faktický podklad) a stěžovatel vyjádřil toliko svůj názor, že angažmá žalobkyně úpadek muzikálu nezachránilo (hodnocení). V případě výroků o vině a o odpovědnosti za historické události jde vždy o komplexní hodnocení, které nelze redukovat na prosté tvrzení faktů, zatímco popírání určité události jako takové bude zpravidla mít charakter tvrzení faktů [srov. 90 BVerfGE 241 (249, 250) z roku 1996]. Nelze abstrahovat ani od toho, že v době výroku stěžovatele (prosinec 2006) přesné příčiny stažení muzikálu nemohly být někomu zřejmé, neboť muzikál zanikl až později (přelom ledna a února 2007). Navíc žádný rozumný interpret nemohl, s ohledem na stěžovatelovo postavení, chápat jeho tvrzení jinak než jako vyjádření subjektivního, podjatého a nadsazeného hodnocení odpovědnosti žalobkyně za stažení muzikálu. I kdyby byla stěžovatelova tvrzení posouzena jako tvrzení faktů, lze podotknout, že nikoliv každý nepravdivý faktický soud musí automaticky znamenat neoprávněný zásah do práv druhé strany, neboť aby tomu tak bylo, musí přesáhnout určitou přípustnou intenzitu takovou mírou, že to v demokratické společnosti tolerovat již nelze (srov. nálezy sp. zn. I. ÚS 156/99). Tyto závěry přitom *a fortiori* platí na konflikt nekalé soutěže s projevem majícím veřejnou povahu, kdy je třeba eliminovat takovou výkladovou alternativu ust. § 50 ObchZ, která by nepřipustně zasahovala do fundamentálnějšího (z hlediska ústavního pořádku posuzovaného komplexně) práva na svobodu projevu; v případě veřejného charakteru projevu nelze proto sankcionovat ty projevy, v němž jeden „soutěžitel“ uvede o druhém soutěžiteli nepříznivé hodnocení, ba dokonce nepravdivé údaje způsobilé mu přivodit újmu, neboť tento vztah není možno chápat jako vztah mezi soutěžiteli, neboť veřejný projev nesleduje jen komerční motiv (bod 31), ale týká se věcí veřejných. Lze ostatně odkázat i na názor amerického soudce Stephena Breyera, který v disentu k rozhodnutí amerického Nejvyššího soudu Nike Inc. Marc Kasky [123 U. S. 2554 (2003)] prohlásil, že pokud soud shledá nepravdivé informace v projevu dotýkajícího se veřejného zájmu jako porušení práva nekalé soutěže, má to mrazící efekt (*chilling effect*) na veřejnou diskusi. Jakékoliv výroky o věcech veřejných, k nimž patří i showbyznys, mají za následek nižší ochranu obchodních zájmů soukromých osob.

IV.D) Závěr

35. Shrnuto, ačkoliv jak stěžovatel, tak žalobkyně působí na trhu výkonných umělců, považuje Ústavní soud aplikaci ust. §§ 44 a 50 ObchZ regulující nekalou soutěž za

nepřípadnou, neboť zabraňuje těmto osobám účast ve veřejné debatě o veřejných záležitostech (srov. obdobně rozhodnutí ESLP ze dne 25. 3. 1985 Barthold v. Germany, stížnost č. 8734/79). Presumpci dovolenosti kritiky veřejné činnosti žalobkyně lze na projev stěžovatele vztáhnout, i kdyby se podle názoru obecných soudů stěžovatel nacházel v soutěžním vztahu k žalobkyni. Obecné soudy se při interpretaci a aplikaci omezujícího zákona dopustily z ústavnosti vybočujícího omezení základního práva na svobodu projevu. Obecné soudy pochybily, když nezohlednily, že spor, který měly řešit, neměl klasickou povahu střetu dvou základních práv soukromých osob, nýbrž šlo o konflikt základních (veřejných) práv, navíc nesouměřitelných (bod 29), osob působících ve veřejném životě. Jelikož nevzaly na zřetel ústavněprávní povahu dané věci, nedůvodně daly přednost jednomu základnímu právu před právem druhým, přičemž jejich zásah do svobody projevu stěžovatele zbytečně „zamrazuje“ veřejnou diskusi o pozadí populární hudby jako legitimním předmětu veřejného zájmu.

36. Ačkoli Ústavní soud shledal, že vadné je také odůvodnění rozsudku Krajského soudu v Praze ze dne 26. 5. 2008 č.j. 45 Cm 112/2007-130, se souhlasem účastníků řízení bez ústního jednání, nepřikročil k jeho zrušení, a to s přihlédnutím k uplatňovanému principu sebeomezení, neboť zjištěné vady lze napravit i v řízení před odvolacím soudem [obdobně nálezný sp. zn. II. ÚS 535/03 ze dne 6. 9. 2006 (N 157/42 SbNU 287)]. Z tohoto důvodu byla ústavní stížnost stěžovatele, v rozsahu návrhu na kasaci rozsudku krajského soudu, jako nedůvodná odmítnuta. Vzhledem k výše uvedenému dospěl Ústavní soud k závěru, že napadenými rozhodnutími Vrchního soudu v Praze a Nejvyššího soudu bylo porušeno základní právo stěžovatele na vyjádření názoru garantované čl. 17 odst. 2 Listiny. Ústavní soud proto ústavní stížnosti vyhověl podle ustanovení § 82 odst. 2 písm. a) zákona o Ústavním soudu a tato rozhodnutí podle § 82 odst. 3 písm. a) zákona o Ústavním soudu zrušil.

P o u ě n í : Proti rozhodnutí Ústavního soudu se nelze odvolat (§ 54 odst. 2 zákona o Ústavním soudu).

V Brně dne 6. března 2012

Vojen Güttler
předseda senátu